

Förvaltningsstab Regionstab

Översyn av handboken för hälsovalssystemet

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår att Regionfullmäktige beslutar enligt följande:

1. En ny handbok för hälsovalssystemet antas.
2. Den nya handboken ska träda i kraft från den 1 juli 2021.

Sammanfattning

Handboken för hälsovalssystemet reglerar tillämpningen av valfrihetssystemet i Region Gävleborg. Basuppdraget för hälsocentralerna och ersättningen är lika för alla hälsocentraler oavsett driftsform.

En politisk styrgrupp och, i förvaltningen, Hälsovals- och tandvårdsavdelningen har sedan 2018, på uppdrag av Regionstyrelsen, haft i uppdrag att arbeta fram ett förslag till principer för ett nytt hälsovalssystem, det vill säga handboken, som på ett mer effektivt sätt stödjer den övergripande utvecklingen av god och nära vård i Region Gävleborg. Detta utifrån:

- Befolkningens behov
- Tillgänglighet
- Förutsättningar för vårdgivarna
- Tillit
- Uppföljning/kvalitet

Ett förslag till en ny handbok som högre grad vilar på kundcentrering och vilka tjänster som ska tillhandahållas har nu tagits fram. Avsikten med handboken, som föreslås träda i kraft vid halvårsskiftet 2021, är att den ska vara en hävstång i arbetet med god och nära vård.

Ärendet

Övergripande om hälsovalssystemet

Enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) kan en kommun eller region överlåta valet av utförare av stöd, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. Valfrihetssystem enligt LOV är ett alternativ till upphandling enligt lagen om offentlig upphandling. Lagen började gälla den 1 januari 2009. Dessförinnan fanns det inte någon motsvarande möjlighet att ta in privata utförare i den kommunala verksamheten.

I ett valfrihetssystem finns tre parter:

Kommunen eller Regionen som

Förvaltningsstab Regionstab

1. beviljar tjänsten,
2. godkänner anordnare,
3. följer upp och utvärderar att anordnaren levererar minst den kvalitet som gäller enligt lag och enligt kommunens egna bestämmelser.

Den enskilde, som väljer ursprunglig leverantör och därefter kan välja en ny leverantör om hon eller han inte tycker att leverantören håller utlovad kvalitet. Rätten att välja om är inte begränsad till om man är missnöjd, utan den enskilde kan när som helst göra ett nytt val.

Leverantören eller Vårdgivaren, som konkurrerar med kvalitet eller profilering utöver vad som är bestämt genom lag eller av regionen. Leverantören kan vara en regional enhet eller en privat utförare.

Ett valfrihetssystem består av följande delar:

- Den enskildes rätt till tjänsten
- Regler om den enskildes rätt att välja och göra omval
- Värdet på tjänsten
- Villkor som leverantören ska uppfylla för att få leverera
- Villkor som leverantören ska uppfylla under leveranstiden

Valfrihetssystemet i Region Gävleborg har funnits i drygt 10 år och gäller i primärvården, det vill säga länets hälsocentraler. I dag finns 43 hälsocentraler, varav 17 drivs av privata utförare.

Förvaltning av hälsovalssystemet

Hälsovalshandboken reglerar tillämpningen av valfrihetssystemet i Region Gävleborg. Basuppdraget för hälsocentralerna och ersättningen är lika för alla hälsocentraler oavsett driftsform. Ersättningen till hälsocentralerna följer invånarens val. Region Gävleborg ansvarar för att informera befolkningen om valbara hälsocentraler i hälsovalssystemet i Gävleborg.

Hälsovalshandboken definierar förutsättningarna och kraven på leverantörerna. Handboken beslutas av Hälsovalskottet, det vill säga en politisk församling under Regionstyrelsen. Handboken har årligen uppdaterats sedan införandet.

Det dagliga ansvaret med hälsovalssystemet hanteras av Hälsovals- och tandvårdsavdelningen, som är en avdelning i Regionens stab. Avdelningen hålls organisatoriskt skild från Regionens egna hälsocentraler, som finns i Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Därigenom är avsikten att systemet ska kunna hanteras på ett oberoende sätt. Detta kompliceras dock av att Hälso- och sjukvårdsförvaltningen dels ansvarar för majoriteten av hälsocentralerna, dels har ett övergripande utvecklingsuppdrag för hälso- och sjukvården.

Förvaltningsstab Regionstab
Översynen av hälsovalshandboken

Den nuvarande hälsovalshandboken har kontinuerligt genomgått årliga uppdateringarna. I handboken finns en lång rad specifika krav på vad hälsocentralerna ska upprätthålla, vad gäller öppettider, specifika kompetenser, kontroller med mera. Successivt under de senaste åren, inte minst utifrån det utvecklingsarbete som bedrivs i Sverige mot en god och nära vård, har det inom Regionen identifierats ett behov av en större översyn.

I uppdraget till översyn har följande grundpelare bedömts som väsentliga:

- Befolkningens behov
- Tillgänglighet
- Förutsättningar för vårdgivarna
- Tillit
- Uppföljning/kvalitet

Arbetet har letts av en styrgrupp som har utsetts av regionstyrelsen. I denna har ingått presidierna i hälso- och sjukvårdsnämnden och hälsovalsutskottet. Ordförande i hälsovalsutskottet har varit sammankallande i styrgruppen. Det operativa översynsarbetet har genomförts inom Hälsovals- och tandvårdsavdelningen, med stöd av en extern processledare (konsult).

Uppdraget har bedrivits särskilt intensivt under perioden maj-september 2020, med ett antal dialogmöten med länets vårdgivare. Utkast av den nya hälsovalshandboken har delats med både vårdgivare och de politiska partierna, vid sidan av diskussionerna i den utsedda styrgruppen.

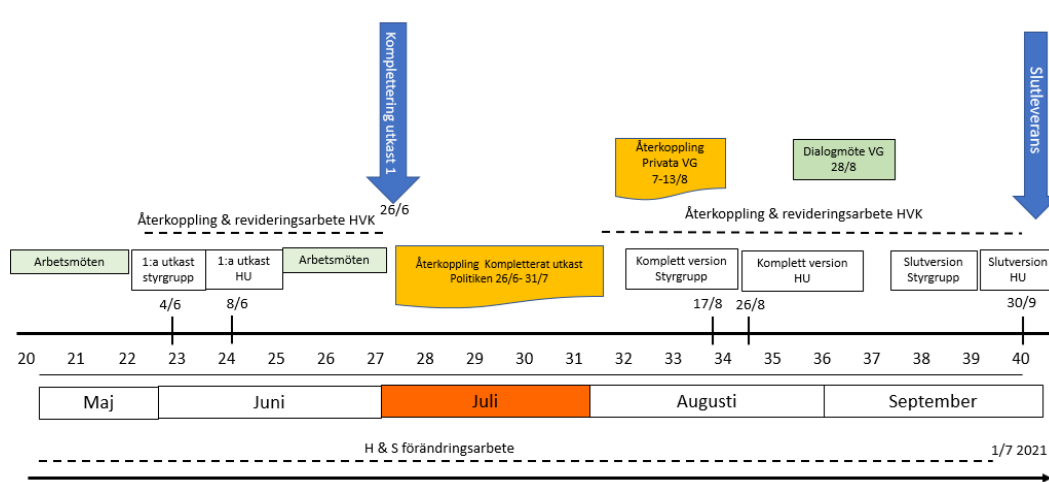

Bild 1. Tidplan för genomförandet av översynsarbetet av hälsovalshandboken.

Den 29 september 2020 beslutade styrgruppen att överlämna förslaget till ny handbok för hälsovalssystemet till regionstyrelsen.

Förvaltningsstab Regionstab**Väsentliga förändringar i förslaget jämfört med nu gällande handbok***Ny struktur*

Förslaget till ny hälsovalshandbok har en ny disposition i förhållande till den nu gällande handboken. Syftet med detta har bland annat vara att tydliggöra grunderna i den tillitsbaserade styrningen som handboken bygger på. Genomgående styrs det i förslaget i mindre grad på detaljer jämfört med den nuvarande handboken. Genom en ny kapitelindelning har frågor som hör samman kunnat samlas ihop, vilket förväntas leda till ännu bättre tydlighet för vårdgivarna.

Tillgänglighet

I den nuvarande handboken anges vilka öppettider som hälsocentralen förväntas hålla. I förslaget anges att vårdgivaren ska ha mottagningsverksamhet som möter invånarnas behov av såväl akuta som planerade insatser. Vårdgivarens öppettider ska vara väl kommunicerade och kända hos den listade befolkningen samt för vårdgivare, ambulans, kommun och 1177. Det anges även att vårdgivaren har patientansvar dygnet runt.

Bemanning och kompetens

I dag finns det i handboken specificerade krav på vilka kompetenser som ska finnas. När det gäller bemanning och kompetens är den nya utgångspunkten det uppdrag som varje verksamhet har, och att man utifrån det är skyldig att bemanna. Förutsättningarna för verksamheterna skiljer sig åt, bland annat vad gäller demografi och antalet listade.

Verksamhetschefen ansvarar för att all personal har adekvat kompetens, legitimation och specialistkompetens där så krävs och att det finns personal i den omfattning som krävs för att tillhandahålla en god och säker vård enligt hela uppdraget.

Uppdraget ställer krav på att vårdgivare ska ha:

- fysisk läkarmottagning och sjuksköterskemottagning
- tillgång till distriktssköterska
- tillgång till legitimerad fysioterapeut
- tillgång till legitimerad arbetsterapeut
- tillgång till psykosocial kompetens så som legitimerad kurator inom hälso- och sjukvård, och/eller leg psykoterapeut, legitimerad psykolog, legitimerad sjuksköterska med specialistutbildning i psykiatri.
- tillgång till fotvårdsspecialist

Läkarmottagning ska ha tillgång till allmänspecialist under öppettiderna. Vårdgivaren ska under öppettid ha en specialist inom allmänmedicin som kan konsulteras fysiskt, per telefon, digitalt samt för akuta hembesök för intygsskrivning, i de fall som den allmänmedicinska specialistkunskapen krävs för att stödja verksamheten.

Förvaltningsstab Regionstab

Specialist inom allmänmedicin ska alltid som lägsta krav finnas fysiskt på plats på enheten en gång varje vecka för att säkerställa den allmänmedicinska specialistkunskapen, finnas tillgänglig för fysiska besök, handledning av personal samt utveckling av verksamheten.

Digitala vårdmöten

Under 2021 sker etableringen och breddinförande av Region Gävleborgs upphandlade system för digitala vårdmöten.

Vårdgivaren inom hälsovalssystemet ska använda sig av det upphandlade systemet för digitala vårdmöten som Region Gävleborg beslutat om. De tjänster och regelverk för digitala vårdmöten som Region Gävleborg utvecklar och godkänner ska vårdgivaren följa. Vårdgivaren ska bemanna med de yrkeskategorier och kompetenser som ingår i digitala vårdmöten.

Tilldelning

Vårdgivaren har ett eget geografiskt område som den har ett särskilt ansvar för. Detta kallas för närområde. Enligt den nuvarande handboken när en vårdgivare etablerar sig ritas varje närområde om. De invånare som inte aktivt har listat sig på en hälsocentral flyttas över till den nya hälsocentralen om man bor i den nya hälsocentralens område. Med det följer även en ekonomisk ersättning.

Vid nyetablering av en vårdgivare fastställer Region Gävleborg närområdet i en närområdesplan efter samråd med aktuella vårdgivare i det aktuella området. Enligt förslaget ska ersättningen till den nya vårdgivaren grunda sig på patientens val och de personer som därefter flyttar in i det geografiska närområdet. Det sker alltså inte någon överflyttning av de personer som inte aktivt har listat sig hos någon hälsocentral. Revisionen av geografiska närområdena påverkar inte heller nuvarande vårdgivares aktivt listade och tilldelade invånare.

Kostnader och finansiering*Primära effekter*

För Regionen, som förvaltare av hälsovalssystemet, innebär den nya handboken inga nya kostnader eller andra ekonomiska konsekvenser. Nuvarande och kommande kostnader finansieras inom ramen för systemet.

Sekundära effekter

Förslaget innebär nya krav på vårdgivarna för att uppfylla uppdraget. Detta kommer att påverka förutsättningarna för vårdgivarna, vilket skulle kunna få även ekonomiska konsekvenser genom att brukare/listade invånare byter vårdgivare. När det gäller kostnader för digitalisering kan eventuella merkostnader ännu inte helt ut förutses.

Förvaltningsstab Regionstab**Konsekvensbeskrivningar**

Förslaget till ny hälsovalshandbok förväntas inte få mer än marginella effekter inom de områden som Region Gävleborg har beslutat ska omfattas av konsekvensanalyser (arbetsmiljö, barn och ungdomar, hälsa samt miljö).

Expedieras till

Hälsovals- och tandvårdsavdelningen
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Eva Lindberg
Regionstyrelsens ordförande

Göran Angergård
Regiondirektör